

UCHWAŁA

Dnia 28 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Ewa Śliwa

w sprawie **sędziego A. T.**

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 28 stycznia 2021 r.
zażalenia obrońcy A. Z.

na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 r., sygn. akt I DO 28/20,
odmawiającą uwzględnienia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do
odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w W. A. T.,
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.
prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2072)

1. utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę,
2. pozostawia bez rozpoznania wnioszek zawarty w zażaleniu z
dnia 29 października 2020 r. o zwolnienie wnioskodawcy z obowiązku
ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego,
3. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Uchwałą z dnia 29 września 2020 r. w sprawie o sygn. akt I DO 28/20 Sąd Najwyższy odmówił uwzględnienia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w W. A. T., za czyn

polegający na tym, że: „w dniu 7 sierpnia 2018r., w sprawie o sygn. akt IV C (...) jako przewodnicząca Sądu wydając wyrok w ww. sprawie oddaliła żądanie pozwu w oparciu o wywiedzenie zobowiązania pokrzywdzonego z klauzuli abuzywnej, czyli zapisu umowy bezwzględnie nieważnym, pozbawiając tym samym powoda prawa do sądu, tj. o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k.”

Pismem z dnia 29 października 2020 r. adw. K.S., działając w imieniu wnioskodawcy A. Z., złożył zażalenie na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2020 r., zarzucając jej:

- naruszenie art. 379 pkt 4 k.p.c. – wydanie uchwały przez sąd nienależycie obsadzony,
- naruszenie art. 231 § 1 k.k. poprzez błędne przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie oczywistym jest, że nie zachodzą przesłanki przestępstwa z art. 231 § 1 k.k.

Zarzucając powyższe skarżący wniósł o:

- przekazanie zażalenia do procedowania należycie obsadzonemu sądowi,
- zwolnienie wnioskodawcy z obowiązku ponoszenia kosztów rozpoznania zażalenia,
- uchylenie zaskarżonej uchwały,
- orzeczenie o kosztach według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Zażalenie z dnia 28 października 2020 r. nie zasługuje na uwzględnienie i to w stopniu oczywistym.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z brzmieniem art. 27 § 1 pkt 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 825 ze zm.) sądem wyłącznie właściwym do rozpoznania wniosku i zażalenia w niniejszej sprawie jest Izba Dyscyplinarne Sądu Najwyższego - do właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego należą m.in. sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów,

asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratorskich. Sygnalizacja autora zażalenia o przekazanie sprawy do rozpoznania do jakiegoś innego sądu nie zasługuje więc na uwzględnienie.

Pozbawiony jakichkolwiek podstaw i niezrozumiały jest zarzut naruszenia przez Sąd Najwyższy, przy podejmowaniu zaskarżonej uchwały, art. 379 pkt 4 k.p.c. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie mają bowiem w ogóle zastosowania w postępowaniu o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. „W postępowaniu toczącym się przed sądem dyscyplinarnym w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub na jego tymczasowe aresztowanie odpowiednie zastosowanie mają przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym, zaś w zakresie nimi nieuregulowanym, koniecznym dla zachowania funkcjonalności i standardów rzetelnego procesu – przepisy kodeksu postępowania karnego. Podobieństwo postępowania dyscyplinarnego i postępowania o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej ze względu na podmiot, którego dotyczą i organ je prowadzący (sąd dyscyplinarny) oraz podobieństwo celów (zapewnienie możliwości ukarania i odsunięcia od orzekania sędziów niespełniających standardów wymaganych ustawą i zasadami etyki), jak również ze względu na wzajemne uzupełnianie się instytucji „zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych”, wydaje się nad wyraz oczywiste (zob. uchwała SN z dnia 27 maja 2009 r., I KZP 5/09).” (S. Dąbrowski, A. Łazarska [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, red. A. Górski, Warszawa 2013, art. 80, teza 37).

Pomijając fakt błędnego wskazania przez obrońcę wnioskodawcy zarzutu nienależycie obsadzonego sądu zwrócić należy uwagę na fakt, że w niniejszej sprawie nie odniósłby także skutku zarzut naruszenia przez Sąd Najwyższy art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Trybunał Konstytucyjny, postanowieniem z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt Kpt 1/20 (M.P.2020.103), nakazał wstrzymać stosowanie, od dnia jej wydania, powoływanej w zażaleniu uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. W szczególności oznacza to, że:

1) niedopuszczalne jest stosowanie art. 439 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 30) oraz art. 379 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w rozumieniu przyjętym w przedmiotowej uchwale,

2) kompetencja do orzekania przez sędziego powołanego na urząd przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej zgodnie z ustawą, o której mowa w pkt 1, w trybie uregulowanym tą ustawą, nie może być ograniczana,

3) orzeczenia wydane przez składy orzekające, w których zasiadali sędziowie wskazani w pkt 2, mają moc obowiązującą.

W postanowieniu rozstrzygającym spór kompetencyjny pomiędzy Sądem Najwyższym a Sejmem oraz pomiędzy Sądem Najwyższym a Prezydentem z dnia 21 kwietnia 2020 r. (sygn. akt Kpt 1/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że Sąd Najwyższy – również w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego – nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825 oraz z 2020 r. poz. 190). A na podstawie art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego.

Następnie wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że Uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7) jest niezgodna z:

a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.),

c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.).

W związku ze stanowiskiem zajęтым przez Trybunał Konstytucyjny we wskazanych wyżej orzeczeniach, aktualna pozostaje uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt II DSI 54/18, zgodnie z którą: „Udział w składzie sądu osoby, która została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w następstwie procedury zainicjowanej obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wydanym bez kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów oraz na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w zakresie udziału w niej sędziów w wyniku wyboru przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej piętnastu sędziów, w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3 ze zm.), nie narusza wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, wskutek czego osoba taka nie jest osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., a skład orzekający sądu, w którym zasiada taka osoba, nie jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

Na zakończenie należy wskazać, że badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego Prezydenta RP powołania sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską przez Prezydenta RP - odrębnego od stosunku służbowego - nie jest dopuszczalne w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym. W

szczegółności nie jest dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze sądowej (zob. postanowienie SN z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09, LEX nr 583720). Ponieważ władza sądenia w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, wynikająca ze stosunku ustrojowego nie może mieć wymiaru abstrakcyjnego i pustego treściowo, lecz zawsze dotyczy określonego jej zakresu, urzeczywistniającego się wyłącznie w określonym sądzie. W związku z powyższym nie jest dopuszczalne - z konstytucyjnych powodów - jej odseparowanie od tego sądu. Dlatego też sąd, w skład którego wchodzi taki sędzia, z powodu niepodważalności aktu powołania oraz niepodważalności wynikającego z niego stosunku ustrojowego, nie może być uznany za nieprawidłowo obsadzony w rozumieniu art. 379 pkt 4 i art. 401 pkt 1 k.p.c., art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. oraz art. 183 § 1 pkt 4 i art. 271 pkt 1 p.p.s.a. Ponieważ sąd nie ma wymiaru abstrakcyjnego, lecz musi być zawsze obsadzony przez sędziego (zob. M. Laskowski, Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, Warszawa 2019, s. 48), dlatego - skoro nie jest dopuszczalne badanie ważności lub skuteczności aktu powołania i wynikającego z niego stosunku ustrojowego - to nie może być również z powodu uchybień w procedurze nominacyjnej (przedpowołaniowej), dopuszczalne stwierdzenie nieważności postępowania przed tym sądem na podstawie art. 379 pkt 4 i art. 401 pkt 1 k.p.c., art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. oraz art. 183 § 1 pkt 4 i art. 271 pkt 1 p.p.s.a. Do podobnych wniosków doszedł Sąd Najwyższy w uchwale z 20 lutego 2008 r., III SZP 1/08, OSNP 2008/19-20/304, *Biul.SN* 2008/2/26 (pkt 2 sentencji i pkt 15 uzasadnienia). Tym bardziej więc ewentualne wadliwości postępowania nominacyjnego nie mogą uzasadniać twierdzenia jakoby czynności procesowe tak obsadzonego sądu były nieistniejące (uchwała SN z dnia 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, OSNKN 2020, nr 2, poz. 10).

Nie zasługuje także na uwzględnienie podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 231 § 1 k.k. Sąd Najwyższy akceptuje w pełni ustalenia i wnioski wynikające z zaskarżonej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2020 r. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że dla przypisania odpowiedzialności karnej z art. 231 § 1 k.k. konieczne jest ustalenie, że sprawca - mający przymiot funkcjonariusza publicznego - przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając

obowiązków służbowych działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. Brak w działaniu lub zaniechaniu funkcjonariusza publicznego któregośkolwiek z tych znamion uniemożliwia zakwalifikowanie go jako przestępstwa z ww. artykułu. „Przestępstwo to musi być zawinione umyślnie, co oznacza, że funkcjonariusz publiczny musi obejmować swoim zamiarem (bezpośrednim lub ewentualnym) zarówno przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków (w wyniku działania lub zaniechania), jak i "działanie" na szkodę interesu publicznego lub prywatnego charakteryzujące to przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków.” (Postanowienie SN z 25 lutego 2003 r., WK 3/03, OSNKW 2003, nr 5-6, poz. 53). W odniesieniu do potencjalnej możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sędziów za uchybienia związane z wykonywaniem ich pracy, zwłaszcza, gdy ich działanie było nieumyślne, należy dopuszczać możliwość podlegania takiej odpowiedzialności tylko w razie wyjątkowego zbiegu okoliczności, świadczących o skrajnie dużym stopniu zawinienia i stopniu społecznej szkodliwości (Uchwała SN z 30 sierpnia 2013 r., SNO 19/13, LEX nr 1375241).

W postępowaniu delibacyjnym sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa (art. 80 § 2c ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych). Powołany przepis wytycza zatem cel i zakres postępowania prowadzonego przed sądem dyscyplinarnym, który opierając się na zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, ma stwierdzić jedynie, czy zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia określonego przestępstwa przez sędziego (zob. uchwała SN z 16 grudnia 2008 r., SNO 91/08, LEX nr 1289032). Zwrócić należy uwagę, że sformułowanie „dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa”, użyte w powołanym przepisie art. 80 § 2c ustawy, odpowiada sformułowaniu, którym ustawodawca posłużył się w przepisie art. 313 k.p.k., odnoszącym się do podstaw przedstawienia zarzutu popełnienia przestępstwa konkretnej osobie w postępowaniu karnym. Uwzględniając zatem zasadę racjonalnego ustawodawcy (zob. Z. Ziemiński, Teoria prawa, PWN 1978, s. 106–123) należy przyjąć, że znaczenie tych sformułowań jest tożsame. W konsekwencji zasadny jest pogląd, że dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, to stan, w którym

na podstawie zgromadzonych dowodów, podejrzenie jest przekonujące, słuszne i nie budzące wątpliwości. Innymi słowy, że wersja wydarzeń zaprezentowana we wniosku o wyrażenie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest w wystarczającym stopniu uprawdopodobniona (por. uchwałę SN z 26 lutego 2018 r., SNO 54/17, LEX nr 2511522).

Działania sędzi A.T. w prowadzonej przez nią sprawie o sygn. akt IV C (...), zakończonej wydaniem w dniu 7 lutego 2018 r. wyroku, mieściły się w granicach swobody orzekania i były zgodne z przepisami prawa – nie mogą więc być w żadnym razie uznane za działania o charakterze przestępczym (zob. uchwała SN z 25 listopada 2014 r., sygn. SNO 49/14, OSNKW 2015, nr 4, poz. 34). Należy przy tym zwrócić uwagę, że od niekorzystnego dla strony powodowej (wnioskodawcy) wyroku wywiedziona została apelacja, która wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 czerwca 2019 r. została oddalona (sygn. akt V Aca (...)). W uzasadnieniu swojego stanowiska sąd drugiej instancji wskazał, że „apelacja nie mogła zostać uwzględniona bez względu na ocenę sformułowanych w niej zarzutów, a i te okazały się niezasadne” (str. 10 uzasadnienia, k. 417 akt o sygn. IV C [...]). Sąd Apelacyjny zauważył, że roszczenie pozwu o ustalenie dalszego obowiązywania umowy kredytowej z tego powodu, że jej wypowiedzenie było bezwzględnie nieważne było bezzasadne, a „uwzględnienie tak sformułowanego roszczenia (przy hipotetycznym założeniu, że wypowiedzenie było nieważne), pozostawałoby w kolizji z jej postanowieniami, nie przewidującymi obowiązywania umowy po wrześniu 2016 roku. Wyrok uwzględniający powództwo stwierdzałby istnienie stosunku prawnego o treści nieprzystającej do okoliczności istniejących w chwili orzekania, z pogwałceniem zasady aktualności orzeczenia sądowego (art. 316 § 1 k.p.c.). Nie usuwałby niepewności co do stosunku prawnego i naruszałby art. 189 k.p.c.” (str. 7 uzasadnienia, k. 414 akt o sygn. IV C [...]). A nadto, „żądanie z punktu 2 pozwu w ogóle nie mogło być uwzględnione, z tej racji, że ma postać zbyt ogólną i uwzględniający je wyrok wymagałby niedopuszczalnych w postępowaniu egzekucyjnym, zabiegów interpretacyjnych” (str. 7 uzasadnienia, k. 414 akt o sygn. IV C [...]).

Słusznie wywiódł więc Sąd Najwyższy w pierwszej instancji, że w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zgodnie z zasadami prawidłowego rozumowania, biorąc pod uwagę wiedzę i doświadczenie życiowe uznać należy, że w niniejszej sprawie nie zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sędziego A. T. przestępstwa.

Sąd Najwyższy pozostawił bez rozpoznania, jako pozbawiony jakichkolwiek podstaw prawnych i w związku z tym niedopuszczalny, wniosek zawarty w zażaleniu z dnia 29 października 2020 r. o zwolnienie wnioskodawcy z obowiązku ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego. Postępowanie w niniejszej sprawie nie generuje żadnych kosztów dla wnioskodawcy, zgodnie bowiem z brzmieniem art. 133 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, koszty postępowania – bez względu na wynik sprawy - ponosi Skarb Państwa.

Z tych względów Sąd Najwyższy zdecydował jak w sentencji uchwały.